

**BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINI IJODIY-
METODIK KOMPETENLIKKA TAYYORLIK DARAJASINI
BELGILOVCHI ASOSIY MEZONLAR**

Uralova Muxabbat Sanjar qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

“Pedagogika” kafedrasi o‘qituvchisi

Tel: 91 906 14 77 e-mail: uralovamuxabbat50@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini ijodiy-metodik faoliyatga tayyorlik darajasini belgilovchi asosiy mezonlar haqida so‘z yuritilgan. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining kasbiy faoliyatga tayyorgarligini ko‘rsatuvchi sifatlarni shakllantirish yo‘llari keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: kompetentlik, kasbiy faoliyat, pedagogika, ijodiy faoliyat, integrativ yondashuv, tamoyil, ijtimoiylashuv, integratsiya.

Аннотация. В статье говорится об основных критериях, определяющих уровень готовности будущих учителей начальной школы к творчески-методической деятельности. Указаны пути формирования качеств, свидетельствующих о готовности учителя начальных классов к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная деятельность, педагогика, творческая деятельность, интегративный подход, принцип, социализация, интеграция.

Abstract. The article talks about the main criteria that determine the level of readiness of future elementary school teachers for creative-methodical activities. Ways of forming the qualities that show the readiness of the primary school teacher for professional activity are mentioned.

Key words: competence, professional activity, pedagogy, creative activity, integrative approach, principle, socialization, integration.

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchining ijodiy-metodik faoliyatga tayyorligi boshlang‘ich ta‘lim tizimiga davlat va jamoatchilik tomonidan qo‘yilayotgan zamonaviy talablar va ijtimoiy ehtiyojlarga javob sifatida qaralmog‘i lozim. Mazkur masalaga oid mulohazalarni bildirishdan avval, biz boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining ijodiy-metodik faoliyatga tayyorlik darajasini belgilovchi mezonlarga to‘xtalib o‘tishimiz lozim. Savol an‘anaviy tarzda qo‘yiladi: ya‘ni biz qanday shaxsiy va kasbiy

sifatlarga ega bo'lgan boshlang'ich sinf o'qituvchisini ijojiy-metodik jihatdan tayyorlangan deb ayta olamiz?

Birinchi galda, o'qituvchi bu sohadagi pedagogik jarayonlarning metodologik negizi haqida yetarlicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim. Shuningdek boshlang'ich sinf o'qituvchisi:

-ta'lim tizimi va o'qitishning tamoyillari, shakl, metod, texnologiyalari hamda ilmiy bilishning vositalarini chuqur tahlil eta olishi;

-pedagogik jarayonlardagi tendensiyalar, g'oyalar, mavjud voqeliklarni teran anglashi, baholay olishi va o'z faoliyatiga tatbiq qila bilishi;

-o'quv maqsadlari bilan bog'liq pedagogik va ta'limiy vazifalarni loyihalashtirish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim bo'ladi [1].

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy-metodik faoliyatga tayyorlik darajasini belgilash uchun mezon sifatida uning bilim, malaka, ko'nikma va mahoratlari qatorida metodik faoliyat funksiyalarini amalga oshirish samaradorligi hamda mazkur faoliyatning komponentlarini o'zida to'liq, yuksak darajada shakllantirganligi kabi ko'rsatkichlardan foydalaniladi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi ijodiy-metodik faoliyatining komponentlari bir-biriga uzviy bog'liq, bir-biriga ta'sir etuvchanlik, o'zaro muvofiq tarzda rivojlanuvchanlik xususiyatiga ega bo'lganligi uchun, aytish mumkinki, mazkur komponentlarning hatto bittasi mukammal shakllanmagan taqdirda ham biz bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisini mazkur faoliyatga tayyor deb ayta olmaymiz. Demak, yuqorida tilga olingan mutaxassislar va tadqiqotchilarning xulosalariga tayanib, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisini ijodiy-metodik faoliyatga zarur darajada tayyorlanganligi uning:

-o'zida metodistlik xususiyatlarini, binobarin, metodik faoliyatga xos barcha xususiyatlarni namoyon qilishida;

-ijodiy-kreativlikning barcha komponentlarini shakllantirib, ijodkorlik va kreativlik potensialiga ega ekanlik alomatlarini namoyon qilganligida;

-metodik faoliyatga ijodiy yondashuvda;

-o'qitadigan fanining tarixi, metodologiyasi, qadriyatlari va sohaga oid ilm-fanning zamonaviy holati bo'yicha yuksak darajada bilimga ega ekanligida;

-ta'lim oluvchilarga o'z fani sohasidagi bilim, malaka va ko'nikmalarni mufassal, mazmunli yetkazishning samarali usul, metod, vosita va shakllarini tanlay olganligida;

-o'rganilayotgan predmet mazmuniga daxldor muayyan madaniy-ma'rifiy fenomenni ijtimoiy voqeliklar bilan uyg'unlashtirgan holda o'zlashtiraladigan mavzu mundarijasiga "qorishtirib" yubora olish qobiliyatida;

-integratsiyaning turli darajalarini joriy etish orqali umumta'lim fanlarini, o'qitish metodikalari, metod va shakllari o'rtasida uyg'unlik va muvofiqlik topa olishida;

-o'z-o'zini rivojlantirishning istiqbolli strategiyasiga ega bo'lgani holda, ta'lim oluvchilarning shaxsini rivojlantirishga qaratilgan usullarni ijod qila olishida va boshqa metodik va ijodiy-kreativ sifatlarida ko'rinadi [2].

Shunday qilib, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ yondashuv asosida ijodiy-metodik faoliyatga tayyorlashda quyidagi vazifalarni bajarish lozim bo'ladi:

-bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisida integratsiyani turli (fanlararo, bo'limlararo, mavzulararo, tushunchalararo, shuningdek, o'qitish metodikalari, metodlari) darajalarda amalga oshirish mahoratini shakllantirish. Mazkur jarayoni OTMdagi tahsilning birinchi kursidan boshlab, har bir fan doirasida amalga oshiriladi;

-umumta'lim fanlari bilan pedagogik fanlar integratsiyasini, ayniqsa, ustuvor hisoblash (masalan, "Matematika" fanini o'qitish "Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi" fani bilan integratsiya qilinadi);

-o'qituvchi metodik faoliyatiga xos bo'lgan asosiy komponentlarni uzviylik, izchillik va uzluksizlik tamoyillari asosida davomli rivojlantirib borish;

-bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy potensialini yuzaga chiqarish va davomli tarbiyalash bo'yicha ishlarni shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy, individual yondashuvlarni joriy etish orqali amalga oshirish;

-bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ijodiy faoliyatni tashkil etishga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni aniqlash va bartaraf etish asnosida ularda ijodiy faoliyat komponentlarining shakllanib hamda davomli rivojlanib borish uchun ijodiy-kreativ muhit yaratish;

-boshlang'ich sinf o'qituvchisida ijodiy-metodik faoliyatning xossalari va barcha komponentlari shakllanganligini doimiy ravishda, rejali monitoring qilib borish.

Bizningcha, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ yondashuv asosida ijodiy-metodik faoliyatga tayyorlashga oid sanab o'tilgan vazifalar mazkur jarayonning texnologiyasini ishlab chiqishimiz uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi”.
2. Ilin YE.P. Differensialnaya psixologiya professionalnoy deyatel-nosti / YE.P. Ilin. – M., 2013. S.10
3. Kodjaspirova G.M. Pedagogicheskaya antropologiya / M,2013, s.38
4. Zimnyaya I. A. Klyucheviye kompetentnosti kak rezultativno-selevaya osnova kompetentnostnogo podxoda v obrazovanii. M.: Issledovatel’skiy sent problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004.
5. Baykova L.A., Grebenkina L.K. Pedagogicheskoye masterstvo uchitelya i pedagogicheskiye texnologii: Uch. Pos. Dlya stud. Visshix uch. Zav.-M.:Ped. Obshestvo Rossii,2000g.-256s.
6. Kodjaspirova G. M., Kodjaspirov A. Y. Slovar po pedagogike. – R n/D: MarT, 2005. – 448 s.
7. Maksimova V.N. Integratsionniye protsessi v pedagogicheskom obrazovanii, Prosvesheniye 1988, S.192
8. Sergeev I.S. Osnovi pedagogicheskoy deyatel’nosti. – Sankt Peterburg: Piter, 2004. – 316 s.
9. Y.I.Dik Integratsiya uchebnix predmetov, Sovremennaya pedagogika, 1987 №9.
10. A.P.Belyayeva, Integrativnao-modulnaya pedagogicheskaya sistema professionalnogo obrazovaniya / A.P.Belyayeva – SPb, 1997
11. I.A.Larionova, Integrativniye tendensii v professionalnoy podgotovki spetsialistov sotsialnoy sferi, avtoreferat dissertatsii doktora ped. Nauk M: 2009
- 12 . Abduraimovna, D. S. (2023). TYPES OF REFLEXIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE PEDAGOGICAL EDUCATION SYSTEM. *Open Access Repository*, 4(03), 31-40.
- 13 . Уралова, М. (2023). ВО ‘LAJAK BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(11).
- 14 . Уралова, М. (2023). ВО ‘LAJAK BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(11).
- 15 . Уралова Мухабата Санджаровна. (2023). Подготовка будущих учителей начальных классов к творчески-методической деятельности на основе интегративного подхода. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 3(3), 390–393.